కారుణ్యం

ఒకప్పు డనుకునేవాణ్ణి నాకిక పెళ్ళి కాదేమోనని. నాకోసరం కనీసం ఇరవై మంది పిల్లలనైనా చూసి ఉంటారు మా నాన్నగారు. నాకు కాబోయే భార్యను "పాసు" చెయ్యవలిసినవారు మా బలగంలో చాలామంది ఉండేవారు. మా నాన్నగారు ఏ సంబంధం తెచ్చినా ఇంతమందిలోనూ ఎవరికో ఒకరికి ఏదో లోపం కనిపించి తీరేది ఆ సంబంధంలో. సంబంధాలు తీసుకురావటం మా నాన్నగారి వంతు గనక తప్పులెన్నవలిసిన వారిలో ఆయన ఎన్నడూ లేరు. నేను కూడా లేను. ఎందుకు లేనో నాకు చాలాకాలం వరకూ బోధపడకపోయింది. చివరకు నా సంశయం మా అమ్మగారు తీర్చింది.

"మొదలు మమ్మల్ని చూడనీ! ఇంకా నీదాకారాందే!"

అనగా వారు కొట్టివెయ్యని కేసులు నేను కొట్టివెయ్యటానికిగాని

ఆమోదించటానికిగాని అధికారం ఉందేకాని, నాకై నేను ఏ కేసున్నూ ఆమోదించ టానికి అధికారిని కానని.

నాకన్న మా నాన్నగారే ముందు తిరగబడ్డారు మా బలగంమీద.

"రాముడికి వీరభద్రరావుగారి అమ్మాయి ఖాయం!....ఇక నేనెవరి సలహా కూడా తీసుకోబోవటంలేదు," అన్నారాయన.

"తొందరపడకండి. ముందూ వెనకా ఆలోచించకుండా దిగితే తరవాత జన్మజన్మేపీ భరించాలిసింది మనమే," అని మా అమ్మగారు అందుకుంది.

"రేపు తాంబూలాలు పుచ్చుకోబోతున్నాను!"

"ఈ సంబంధంలో విశేషం ఏమిటి కాస్త చెప్పు, బావా?" అన్నాడు మా మేనమామగారు.

"విశేషం ఏమిటా? వీరభద్రరావుగారు రెండువేలు కట్నం ఇస్తారు. అదే విశేషం!"

"అదిగో! నువ్వెప్పుడూ డబ్బు, డబ్బు అని అన్నీ పాడు సంబంధాలు తెస్తున్నావు. పెళ్ళిళ్ళ విషయమై నీకు కించిత్తయినా లోకజ్ఞానం–"

"ఓరి పిచ్చివాడా! పిల్లదానిపేరు జానకి, మనవాడిపేరు రాముడు. అంతకన్న విశేషం ఏం కావాలి, బావా?" అని మా నాన్నగారు ఉపాయంగా మా మేనమామను వదిలించుకున్నారు.

తీరా తాంబూలాలు పుచ్చుకుని ముహూర్తం కూడా ఏర్పాటు చేసుకున్న తరవాత మా బలగం ఆ సంబంధంలో పెద్దలోపం కని పెట్టగలిగింది. వీరభద్ర రావుగారికి ద్వితీయ కళత్రం. ఆమె కఠిన స్వభావురాలనీ పరుషంగా మాట్లాడు తుందనీ చెప్పుకుంటారట. నాకు ఆవిడ సవతి అత్తగారు అవుతుంది కనక నన్ను సరిగా చూడదేమోనని మావాళ్ళ భయం!

నాకు ఒకటే భయం– ఆ జానకి అందగత్తె కాదేమోనని. పిల్లది అందంగా ఉంటుందా అని అడగటం నాకు నామోషీ. నేను కురూపిని అని లోకం అభిప్రాయపడ్డ తరవాత నాకు అందగత్తెను తెచ్చి ముడిబెట్టాలని ఎవళ్ళ కేమంత యావ ఉంటుందీ?

జానకి అసామాన్య సౌందర్యవతి అనే విషయం మా నాన్నగారు బయట పెట్టలేదు. ఆ పని మరెవరో చేశారు– నేను ఫలానివారి పిల్లను చేసుకో బోతున్నానని తెలిసి, "ఆ పిల్లా? ఆ పిల్ల చాలా అందంగా ఉంటుందే!" అన్నారు, ఆ పిల్లను నేను పెళ్ళాడటానికి అదొక పెద్ద అంతరాయమల్లే!

నా అనాకారితనంతో పోల్చి ఆ పెద్దమనిషి నా కాబోయే భార్యను అందగత్తె అని ఉంటాడు. సామాన్యపు సౌందర్యమైనా ఉండకబోతుందా అను కున్నాను. కాని జానకి నా కళ్ళపడగానే నాకు చాలా కష్టం వేసింది. అందరికీ

ఉన్నంత స్వార్థం నాకూ ఉంది. అయితే న్యాయబుద్ధి అనేది కూడా నాకు భగవంతుడు ప్రసాదించాడు. అంత చక్కని పిల్లను తెచ్చి నాకు అంటగట్టటం చాలా అన్యాయం. నాకంత ఆశ ఎన్నడూ లేదు. నాకు కాబోయే భార్య ఏ మాత్రం సంసారపక్షంగా ఉన్నా నేను తృప్తిపడి ఉండేవాణ్ణి!

జానకిని చూసి మా వాళ్ళంతా తృప్తిపడ్డారు. ఆమెకు నేను తగిన భర్తనేనా అనే మాట మావాళ్ళ కెవరికీ తట్టలేదు.

సహజంగా పెళ్ళికూతురివైపు వచ్చినవారందరికీ తట్టిన అంశమే అదీ! నన్ను చూసి వారంతా అసహ్యించుకున్నారు. ఆ అసహ్యాన్ని దాచాలని కూడా వారెటువంటి ప్రయత్నమూ చేయలేదు; నావంక వారంతా అసహ్యంగా చూసే వారు, నాకు వినిపించేటట్టు అసహ్యమైన మాట లనేవారు.

"మా వీరభద్రుడికి ఇంత మతిలేదని నేనెన్నడూ అనుకోలేదు!" అని ఒక పెద్దమనిషి నావంకే చూస్తూ అన్నాడు.

నా ప్రాణం చివుక్కుమంది. నన్ను నేను లోకువ చేసుకోవటమూ మరొకరు నన్ను లోకువ చెయ్యటమూ ఎన్నడైనా ఒకటి అవుతవా?

జానకి పినతల్లి కొడుకు, కాళిదాసనే అతను నాకు నా వివాహం మొదటి రోజునించీ స్నేహితుడైనాడు. అతనికి నామీద అభిమానం కూడా ఏర్పడ్డదని చెప్పగలను. లేకపోతే అతను, నన్ను గురించి ఎవరెవరు ఏమేమి అనుకుంటు న్నారో, అవన్నీ పూసగుచ్చినట్టు చెప్పి ఉండడు. కాని అతని అభిమానం నా ప్రాణం మీదికి వచ్చింది. అతని మాటలు నాకు బల్లెపుపోట్లలే అయేవి.

"నన్ను కనికరించి ఇక ఈ కబుర్లు మానేస్తూ!" అని అతనితో అందామని ఎన్నోసార్లు నాకు నాలిక చివరదాకా వచ్చింది. కాని అనలేక పోయినాను. ఈ బాధకు అలవాటైపోక పోతానా అనుకుని మాట్లాడకుండా ఊరుకున్నాను.

ఆ యెడారిలో జలప్రదేశంలాగా కనపడ్డది మా సవతి అత్తగారు కమలమ్మ. ఆమెకు ముప్పైలోబడ్డ వయస్సుంటుంది. పెద్ద అందగత్తెకాదు; కాని కళగల మొహం. చూడగానే గంభీర స్వభావురాలనిపించింది. కాని నాతో ఆమె చాలా ప్రేమపూర్వకంగా మాట్లాడేది. నా అనాకారితనం గమనించని మనిషి ఆమె ఒక్కతే అనుకున్నాను.

ఆ మాటే నేను కాళిదాసుతో అంటే అతను వికటంగా నవ్వి, "నువ్వు బాగుండవని విని ఆవిడ ఈ సంబంధం కాకుండా చెయ్యటానికి ఎంత ప్రయత్నం చేసిందో తెలుసా?" అన్నాడు.

నేను ఆశ్చర్యపడి, "అయితే మరి మా అత్తగారిప్పుడు నన్నింత బాగా

చూస్తూ ఉండటానికి కారణం ఏమిటి? ఆమెను చూస్తే నాకు ప్రాణం లేచివచ్చి నట్టవుతుంది!" అన్నాను.

కాళిదాసు రహస్యంగా నా చెవిలో "పిచ్చివాడా, ఎవత్తెకైనా సవతి కూతురు మీద ప్రేమ ఉంటుందిటోయ్? జానక్కి అనాకారి మొగుడువస్తే కమలమ్మకు సంతోషం కాదూ?" అన్నాడు.

అతని వాదనలో పొరపాటు నేను వెంటనే పట్టేశాను. "అయితే మొదట్లో నన్ను పడగొట్టాలని ఎందుకు చూసిందీ?"

ఆ ప్రశ్న వెయ్యటం నాదే బుద్ధి తక్కువ కాళిదాసు లోతులేని మనిషి. అతనికి మెదడు తక్కువని నేను గ్రహించి ఉండవలిసింది. ఆకాస్త మెదడునూ నా అమాయకపు ప్రశ్నతో కెలికి ఉంటాను. ఆ కాస్త మెదడూ బురదలేచి కెలుకులైన నీటి మాదిరిగా అయిపోయింది. అతను కాస్సేపు కంగారుతో ఏదో అర్థంలేని మాటలు మాట్లాడి, చివరకు నామీద కోపం తెచ్చుకున్నాడు నేనేమో పెద్ద అపకారం చేసినట్టు. మరి కాస్సేపటికి అతను నా దగ్గర్నించి లేచి అవతలికి వెళ్ళిపోయినాడు. ఆ కాస్తనీరు మళ్ళీ తేరుకోగానే తిరిగి వస్తాడులెమ్మనుకున్నాను.

ఇది జరిగినప్పటినుంచీ కమలమ్మగారు నా మనస్సులో, నా ఆలోచనల్లో, ఒక స్థానం ఏర్పరచుకుంది. ఆమెను అర్థం చేసుకోవాలని నాకు అభిలాష జాస్తి అయింది.

పెళ్ళి నాలుగోనాడు రాత్రి బూజంబంతి అయిన తరవాత ఊరేగింపు ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. నేను మా వధువూ వచ్చి పల్లకిలో కూర్చున్నాం. పల్లకీ ఎత్తారు. కమలమ్మగారు నా దగ్గరకు వచ్చి నా బుగ్గన పెట్టిన కాటుకబొట్టు– కొంచెం చెదిరింది కాబోలు– సరిచేస్తున్నది. వెనక ఉన్నవారిలో ఎవరో నవ్వారు. ఆవిడ నవ్వగానే మరొకరు నవ్వారు. బలవంతాన ఆపుకోవాలని ప్రయత్నం చేస్తూనే. మరొక క్షణంలో ఆ నవ్వు యెట్లా ప్రారంభమయిందో అట్లాగే చప్పున మాయమైంది.

నా ఒళ్ళు మండిపోయింది. ఈ ముసుగులో గుద్దులాట ఎన్నాళ్ళు? నేనంత అసహ్యంగా ఉంటానని తోస్తే నా మొహాన అనెయ్యరాదూ? నా అంతట నేను గ్రహించుకునేట్టు ఈ సూచన లెందుకూ?

నేను మా అత్తగారివంక చూశాను. ఆమె నావంకే చూస్తున్నది. ఆమె మొహంలో, పాపం, రక్తం లేదు. నేను తనవంక చూడగానే ఆమె మొహం తిప్పుకుని వెళ్ళిపోయింది.

ఊరేగింపు సాగబోతుండగా ఆమె మళ్ళీ మా దగ్గిరికి వచ్చింది. ఆమె మొహంలో మార్పు నాకు కొంచెం ఉపశాంతి కలగజేసింది. ఆవిడ నేరుగా జానకి దగ్గిరికి వచ్చి, "నువ్వెందుకు తలవంచుకుంటావే, పిల్లా?" అని జానకి

తలకాయ బలవంతాన పైకి ఎత్తి, నాతో "చూశావా, నాయనా? మా పిల్లనుచూసి నువ్వు తలవంచుకోరాదూ?".... అద్దం తీసుకురానా?" అన్నది నవ్వుతూ.

ఆవిడ మాటలకు నా హృదయం పొంగి పొర్లసాగింది. నాకు కలిగిన ఆనందం చెప్పలేను.

"ఎందుకండీ? మీపిల్ల మొహం అద్దం మాదిరిగా ఎదట ఉంటే వేరే అద్దాలెందుకూ?" అన్నాను.

మా సంభాషణ ముత్తయిదువులంతా వినే ఉంటారు. ఆ తరవాత వారు నావంక మృగాన్ని చూసినట్టు చూడటం మానారని రూఢిగా చెప్పగలను.

కారుణ్యం అనేది ఎట్లా ఉంటుందో నాకు మా అత్తగారు అప్పుడు తెలియ జేసింది. నా వివాహం అయిన సంవత్సరంలోపుగానే ఆమెను ఎవరూ అర్థం చేసుకోలేక పోయినారని నేను గ్రహించాను.

జానకిని నాకివ్వకుండా ఉండాలని ఆవిడ ప్రయత్నం చేసినమాట నిజమే. అది కూడా ఆమెకు నా భార్యమీద గల దయచేతనే. వివాహం జరిగి తీరుతుంది అని తోచిన తరవాత ఆమె చేసిన ప్రయత్నం యావత్తూ నేను కళ్ళార చూశాను.

కాపరానికి వచ్చిన తరవాత మా జానకి నన్ను ఎట్లా చూస్తే సుఖపడు తుందో మా అత్తగారు జానకి ఎదట నన్ను అట్లా చూసేది — జానకి కాపరానికి రాకపూర్వం నేను వారింటికి వెళ్ళినప్పుడల్లా.

నేను రాగానే ఆమె ఎంతో గౌరవంగా లేచి నిలబడేది. నేను వింటూండగా ఆమె బిగ్గరిగా మాట్లాడేదికాదు. మరొకర్ని బిగ్గరిగా మాట్లాడనిచ్చేదికాదు. నన్ను "ఏవండీ" అని పిలవటం కూడా ప్రారంభించింది.

ఆవిడ దయవల్ల నేనూ నా భార్యా ఈనాటికీ ఎంతో సుఖంగా కాపరం చేస్తూన్నాం. నా భార్య నన్ను సుఖపెట్టినట్టు అందరు భార్యలూ తమ తమ భర్తలను సుఖపెట్టగలిగితే ప్రపంచం స్వర్గంగా మారిపోను.

కాని జానకి ఎన్నడూ తన సవతితల్లిని తలపకపోవటం నాకు చాలా ఆశ్చర్యకరంగా ఉండేది. నా అంతట నేను ఆవిడ విషయం తెస్తే జానకి నా వంక ఒకరకంగా చూసి మాట్లాడకుండా ఊరుకునేది. నేను మాత్రం ఆవిడ విషయం ఎత్తటం మానలేదు.

అకస్మాత్తుగా నా భార్య ఒకసారి, "అదివరకల్లా ఆవిడే మీమీద కన్ను వేసిందనుకునేదాన్ని, మీరు కూడా —" అని ఆగింది.

నా ప్రాణం చివుక్కుమంది.

"జానకీ, నీకు కూడా ఆవిడ అర్థం కాలేదా?.... ఆవిడమీద నీకు అపేక్ష లేదా?" అన్నాను.

"సవితితల్లికీ సవితికూతురికీ ఎక్కడన్నా అపేక్ష ఉంటుందా?"

"సవితితల్లి అనేనా? ఆవిడ నీమీద ఏమైనా అసూయ చూపేదనా?"

"ఆవిడకు అసూయ లేదనా? ఉన్నప్పుడు సరిగా ఉన్నా మధ్య మధ్య ఆవిడ చాలా మోటుగా మాట్లాడుతుంది. ఆవిడది ఎట్లా అయినా కఠిన హృదయం మన పెళ్ళిలో ఊరేగింపులో చూడండి మిమ్మల్ని ఎట్లా ఎగతాళి చేసిందో! మా నాన్నకు కూడా తెలుసు. అందుకనే ఆయన నన్ను ఎప్పుడూ ఒక కంట కనిపెట్టే ఉండేవాడు."

మానవ ప్రకృతి చాలా విచిత్రమైనది. కమలమ్మను అర్థం చేసుకున్నవాణ్ణి నేనొక్కణ్ణేనని నాకు తోచిపోగానే నాలో ఒక విధమైన వికారం ప్రారంభమైంది. అమెను నేను ఎక్కిరిగా ప్రేమించసాగాను. నాకు జానకినెందుకు భగవంతుడు భార్యగా చేశాడూ? నాకు కావలసిన మనిషి కమలమ్మ!

ఈ ప్రణయ బీజం మనస్సులో నాటుకున్న తరవాత అది పెరిగి పెద్దదై చిలవలూ, పలవలూ వేసి మనస్సంతా ఆక్రమించుకుని ఎంత గందరగోళమైనా చేసింది. కొద్ది రోజుల్లోనే నాకు ఆవిడ ధ్యానమే అయిపోయింది. చివరకు నేనామె కోసరం నిద్రాహారాలు కూడా సరిగా లేనివాణ్ణయిపోయి విరహం అనుభవించ సాగాను.

కొద్దిరోజుల్లోనే, నేనూ, మా జానకీ మా అత్తవారింటికి వెళ్ళవలిసి వచ్చింది ఏదో పండుగ కారణంగా. కమలమ్మను చూడగానే నేను ఉన్మత్తుణ్ణి అయిపోయినాను. ఆమెతో ఒంటరిగా అయిదు నిమిషాలు మాట్లాడ గలిగితే! నా ప్రేమను — నా సార్థకమైన ప్రేమను — ఆమె ఎట్లా తృణీకరిస్తుంది? ఆమె నన్ను తిరిగి ప్రేమించగలిగితే ప్రపంచం ఏమయితేనేం?

నేను జ్వరితుణ్ణయి ఎదురు చూస్తున్న అవకాశం ఒకనాడు ఎట్లాగో లభించింది. నేను తడబడుతున్న మాటలతో నా హృదయం ఆమె ముందు విప్పి పెట్టాను. ఆమె హృదయం నేనెంత బాగా అర్థం చేసుకున్నానో ఆమెకు తెలియజేశాను. ఆమె కారుణ్యాన్ని గురించి కూడా ఒక ముక్క అన్నాను.

ఆమె తాపీగా నా మాటలన్నీ ఆలకించి, "నా కారుణ్యం నీకు సరిగా అర్థమైనట్టులేదు. మీ మామగారిని పిలిచి నీ గొడవ ఆయనకు చెప్పిన తరవాత నా కారుణ్యం నీకు చక్కగా అర్థం అవుతుంది!" అని ఆమె చరాచరా వెళ్ళిపోయింది.

"ఏమండోయ్!" అని ఆవిడ మా మామగార్ని కేకవెయ్యటం నా చెవుల బడ్డది పిడుగల్లే.

నా జ్వరం ఒక్క దెబ్బతో మాయమయింది. నా శరీరం చలవలు కమ్మింది. నేను నా భార్య విషయం కూడా ఆలోచించకుండా వెంటనే ఆ యిల్లు వదలిపెట్టి రైలెక్కాను.

ఇంతకూ మా అత్తగారు భర్తతో నామీద ఏమీ చెప్పలేదని తేలిపోయింది. కాని నా మనస్సును ఒకప్పుడు ఆవరించిన విషవృక్షం శాలూటు సన్నని వేరైనా అక్కడ లేదని నేను లోకానికి మనవి చేస్తున్నాను.

(ప్రథమ ముద్రణ : ఫిబ్రవరి 1937, కారుణ్యం కథల సంపుటి,
తెనాలి : యువ కార్యాలయ ప్రచురణ)